

РЕЦЕНЗІЯ

**на дисертаційну роботу Дрогобецького Івана Івановича
«Технології управління комунальною власністю в умовах реформування
місцевого самоврядування»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 073 «Менеджмент»**

Актуальність теми дослідження та її зв'язок з науковими програмами, планами, темами. З часу ухвалення чинної Конституції України, яка законодавчо відокремила місцеве самоврядування від державної влади, в територіальних громадах накопичився різнобічний досвід самостійного розвитку в нових умовах. Ухвалений у 1997 р. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» встановив загальні принципи діяльності місцевого самоврядування. Зокрема, перелік питань місцевого значення, що перебувають у віданні органів місцевого самоврядування, був відкритим, структура виконавчих органів місцевого самоврядування не була жорстко регламентована тощо.

Територіальні громади, таким чином, отримали високий ступінь свободи в пошуку ефективних способів розв'язання своїх проблем і виборі оптимального шляху розвитку. Однак на практиці ця свобода була істотно обмежена дефіцитом фінансових і майнових ресурсів, спричиненим неврегульованістю відносин між рівнями публічної влади та суб'єктами господарювання. У цих рамках — між законодавчо визначеними широкими повноваженнями і браком реальних управлінських важелів — відбувався розвиток українських територіальних громад. Основним напрямом розвитку було і залишається здійснення інституційних перетворень, реформування самої системи місцевого самоврядування.

Переважна увага до управлінських аспектів викликана кількома причинами. По-перше, нові завдання вимагали нових організаційних рішень. Успадковані від радянської епохи підходи до управління місцевим

господарством працювали лише в умовах планової економіки, їх було необхідно модернізувати. Особливо це стосується проблем управління комунальною власністю. Не всім територіальним громадам відмова від радянських схем далася легко, багато рудиментів старих підходів зберігаються в муніципальній практиці досі. По-друге, обмеженість місцевих ресурсів змушувала територіальні громади знаходити рішення, одночасно низьковитратні та ефективні.

Особливі труднощі в управлінні комунальною власністю спричиняють незавершені процеси ринкових перетворень, децентралізації влади та необхідність дотримання європейських принципів розвитку для забезпечення належного рівня життя населення та конкурентоспроможності місцевої економіки. Дотримання концепції ефективного інноваційного розвитку на місцевому рівні вимагає вдосконалення управління розвитком територіальними громадами загалом і вдосконалення управління комунальною власністю при переході до нової моделі місцевого самоврядування зокрема.

Відтак, питання теоретичного обґрунтування технологій управління комунальною власністю та розроблення практичних напрямів їх удосконалення в умовах реформування місцевого самоврядування є актуальним і має як науковий, так і практичний інтерес.

Дослідження пов'язане з науковими темами, що виконувалися у межах науково-дослідних робіт кафедри менеджменту, публічного управління та персоналу Західноукраїнського національного університету, а саме у межах науково-дослідних тем: «Розроблення програми підвищення ефективності управління розвитком територіальної громади в умовах сучасних загроз» (державний реєстраційний номер 0122U200784), «Розробка програми підвищення ефективності управління активами Полянської територіальної громади» (державний реєстраційний номер 0123U1003561), «Менеджмент та публічне управління в умовах трансформацій» (державний реєстраційний номер 0123U103562). Матеріали досліджень представлені відповідними

підрозділами у заключних звітах з НДР та увійшли до наукових публікацій, що готувалися за результатами виконання наукових тем.

Особистий внесок дисертанта в отриманні наукові результати. Оцінюючи дисертаційну роботу Дрогобецького І.І., можна зробити висновок, що результати дослідження є актуальними. Дисертація є завершеною науковою працею, виконаною особисто автором на високому теоретико-методичному рівні, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності розв'язують завдання поглиблення теоретико-методичних засад і прикладних інструментів удосконалення технології управління комунальною власністю в умовах реформування місцевого самоврядування.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. Результати аналізу змісту дисертаційної роботи і наукових публікацій І.І. Дрогобецького дали змогу зробити висновок про те, що основні наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані в дисертації, відповідають такому виду досліджень.

Належний ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації, та їх вірогідність забезпечені: коректністю визначення об'єкту та предмету дослідження; професійним вирішенням автором низки завдань, що сприяло реалізації поставленої мети дослідження; адекватністю структурно-логічної схеми дослідження визначеній меті — кожен наступний розділ чи підрозділ органічно пов'язаний з попереднім і доповнює його; використанням широкої джерельної бази за темою дисертації і достатнім масивом аналітичних даних; обранням методів дослідження, які дозволили виявити проблематику та визначити предмет дослідження, удосконалити понятійно-категоріальний апарат предметної сфери дослідження, здійснити систематизацію інноваційних для комунальної власності інструментів управління, вивчити та зробити висновки щодо чинної нормативно-правової бази у зазначеній сфері, дослідити наявні та розробити

власні концептуальні положення щодо розвитку інструментів управління комунальною власністю, сформулювати висновки дисертаційного дослідження на основі опрацьованих матеріалів; достатньою кількістю напрямів апробації отриманих результатів на науково-комунікативних заходах.

Для дисертації характерна системність та ясність викладення матеріалу, вміння виділити суттєві моменти, чітка їх аргументація. Висновки дисертаційної роботи цілком обґрунтовані, коректні та логічно випливають з викладеного матеріалу.

Ступінь наукової новизни результатів дисертаційного дослідження.

Ознайомлення з текстом дисертації дозволяє констатувати актуальність розроблення автором досліджуваної проблематики в цілому, виокремлення найбільш гострих проблем у межах предмета проведеного дослідження.

Результати дослідження характеризуються наявністю елементів наукової новизни, серед яких варто виокремити наступні здобутки автора:

– розроблено авторську модель ефективного управління використанням комунальної власності територіальної громади як системного та структурованого плану дій органів місцевого самоврядування, спрямованого на забезпечення ефективного і сталого управління об'єктами комунальної власності та раціонального використання комунального майна;

– обґрунтовано підхід до функціональної систематизації передумов процесів становлення та розвитку комунальної власності в Україні на соціально-економічні й організаційно-правові та обґрунтовано їхній вплив на ці процеси;

– запропоновано підходи до вибору механізму управління комунальною власністю, використання яких вказуватиме на взяття за основу такого вибору ціннісного підходу;

– удосконалено критеріальний підхід до управління комунальним майном територіальної громади, зокрема, розроблено систему критеріїв, за

допомогою яких можна оцінити ефективність управління комунальною власністю;

– аргументовано авторське трактування сутності понять «комунальна власність», «управління комунальною власністю», «ефективне управління комунальною власністю територіальної громади»;

– запропоновано групування потенційних ризиків і викликів у сфері соціокультурної, соціальної, економічної, екологічної та безпекової політики й ефективного управління в громадах, які супроводжують процеси проведення реформи децентралізації та розвитку системи управління комунальною власністю в умовах здійснення адміністративно-територіальної реформи;

– визначено економічно ефективні способи управління об'єктами комунальної власності.

Вивчення в комплексі ступеню обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірності і новизни дозволяють зробити висновок щодо успішності виконання поставлених наукових завдань та належного рівня оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.

Повнота опублікування основних положень дисертації. Теоретико-прикладні положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи, що містять визначені елементи наукової новизни, повною мірою знайшли відображення у 9 наукових працях, загальним обсягом 4,0 друк. арк., серед яких 4 праці – у наукових фахових виданнях України обсягом 2,38 друк. арк., 1 праця – у міжнародному фаховому виданні обсягом 0,36 друк. арк., 4 праці апробаційного характеру загальним обсягом 1,26 друк. арк.

Теоретична та практична значущість отриманих результатів дослідження. Теоретичне значення результатів дослідження полягає в поглибленні теоретико-методичних підходів щодо удосконалення технологій управління комунальною власністю в умовах реформування місцевого

самоврядування. Результати дослідження мають також прикладне значення, що підтверджується довідками щодо їх практичної апробації. Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості їх використання у функціональній діяльності органів місцевого самоврядування.

Авторські напрацювання впроваджені у діяльності Всеукраїнської асоціації органів місцевого самоврядування «Асоціація міст України» (довідка № 6-9/23 від 13.09.2023 року), Закарпатської обласної державної адміністрації (довідка № 06-32/1478 від 14.03.2023 року), Полянської сільської ради Мукачівського району Закарпатської області (довідка № 1133/03-05 від 10.07.2023 року), Перечинської міської ради Закарпатської області (довідка № 438/07-13 від 08.06.2023 року).

Також практичне застосування матеріали дослідження знайшли у навчальному процесі Західноукраїнського національного університету, зокрема, в ході проведення лекційних і практичних занять зі студентами денної та заочної форм навчання з дисциплін: «Управління державною і комунальною власністю» та «Муніципальний менеджмент», в процесі написання курсових і кваліфікаційних робіт за спеціальністю «Менеджмент» (довідка № 126-26/1869 від 07.09.2023 року).

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності. За результатами ґрунтовного вивчення рукопису дисертаційної роботи та опублікованих наукових праць автора, а також аналізу наданого автором звіту щодо перевірки тексту рукопису сервісом «Unicheck», порушень академічної доброчесності не було встановлено. Використані здобувачем окремі ідеї, результати і тексти інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Оцінка структури дисертації, мови та стилю викладення матеріалу. Аналіз змісту та структури дисертаційної роботи, викладених в ній теоретичних положень, науково-методичних і прикладних розробок, дозволяють оцінити її позитивно. Вона за своїм змістом повністю відповідає

меті та поставленим завданням дослідження. Робота викладена у логічній послідовності, літературною українською мовою, оформлена у відповідності з встановленими вимогами.

Дискусійні положення та зауваження. Однак, як і будь-яке наукове дослідження, представлена дисертація містить положення, які є предметом наукової дискусії, зокрема:

1. Потребує додаткового обґрунтування тези автора, що «якість організації управління комунальною власністю безпосередньо має вплив на рівень життя населення» (с. 44), оскільки визначальним, на нашу думку, тут є не управлінський аспект, а структура, обсяг, фінансові та якісні характеристики самої комунальної власності та особливості її використання.
2. Назву рисунку 1.1. «Компетенція місцевого самоврядування» (с. 59), або варто було б уточнити «Компетенція місцевого самоврядування в сфері управління комунальною власністю», що б відповідало предмету дисертаційного дослідження, або узгодити компетенцію місцевого самоврядування із Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні», зробивши посилання на джерело [156], а не навчальний посібник [96]. До того ж зміст категорії «функції» та «компетенція» не є однозначним та тотожним.
3. Підрозділ 1.2 «Зарубіжна практика управління комунальною власністю» (с. 69-99) значно виграв б, якщо б дисертант більше уваги приділив вивченню досвіду країн Центральної та Східної Європи (Польщі, Чехії, Словаччини, Угорщини, Румунії, Болгарії), які за вихідними умовами постсоціалістичного розвитку є подібні до України, враховуючи трансформаційні процеси кінця ХХ століття та особливості їх переходу до ринкової економіки.
4. Дискусійним є твердження, що «у результаті проведення територіально-адміністративної реформи в Україні утворилася

абсолютно нова система регулювання економіки й економічних відносин на всіх рівнях господарювання» (с. 130), оскільки система регулювання економіки та економічних відносин є, насамперед, результатом трансформації старої моделі командно-адміністративної економіки, яка існувала в колишньому СРСР, в модель ринкової економіки з елементами регулятивного механізму, що відбувалася в процесі комплексу реформ, а не лише територіально-адміністративної реформи, метою якої є трансформація системи адміністративно-територіального устрою та територіальної організації влади.

5. Не можна погодитися з думкою автора, що «загалом реформування адміністративної структури муніципальної влади має здійснюватися шляхом формування єдиного органу місцевого самоврядування, який в організаційному, конституційно -правовому та цивільно-правовому статусах представлятиме єдину структуру. Цей напрямок відповідатиме європейським стандартам утворення муніципального менеджменту» (с. 248), адже муніципальний менеджмент — це система інструментів ефективного управління розвитком територіальних спільнот базового рівня й кожна європейська країна адаптує його технології до своєї специфіки.

На загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження І.І. Дрогобецького подані вище зауваження суттєво не впливають, додатково характеризуючи значну складність і перспективність досліджуваної автором проблематики.

Загальний висновок.

Дисертаційна робота Дрогобецького Івана Івановича «Технології управління комунальною власністю в умовах реформування місцевого самоврядування» за своїм змістом і структурою є завершеним самостійним науковим дослідженням. Відповідає спеціальності 073 «Менеджмент», вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора

філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами і доповненнями, внесеними постановами від 03 квітня 2019 р. № 283 та 19 травня 2023 р. № 502), Вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40, та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами і доповненнями, внесеними постановами від 21 березня 2022 р. № 341 та 19 травня 2023 р. № 502).

Автор дисертації Дрогобецький Іван Іванович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 «Менеджмент» галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

Рецензент:

доктор економічних наук,

професор, професор кафедри менеджменту,

публічного управління та персоналу

Західноукраїнського національного

університету МОН України

Григорій МОНАСТІРСЬКИЙ

Завіряю:

НАЧАЛЬНИК
ЗАГАЛЬНОГО ВІДДІЛУ

Анна СЕЦЕНКО